

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN

Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Bosetningsspor

Ånerud vestre, 8/48
Asker, Akershus

Astrid J. Nyland / Hege Damlien

Oslo 2010

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Ånerud vestre/ Aanerud vestre	G.nr./ b.nr. 8/48
Kommune Asker	Fylke Akershus
Saksnavn Gamle Drammensvei 320	Kulturminnetype Bosetningsspor, kokegroper
Saksnummer (arkivnr. Kulturhistorisk museum) 08/2655	Tiltakskode/ prosjektkode 756133/ 430162
Eier/ bruker, adresse	Tiltakshaver Neskollen eiendom AS
Tidsrom for utgravning 09.-11.12.2009	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum UTM sone 32, N: 6633186, Ø: 578550
ØK-kart CL 053-5-1	ØK-koordinater
A-nr. 2010/27	C-nr. 57485/1-4
ID-nr (Askeladden) Id 99981	Negativnr. (Kulturhistorisk museum) Cf34214_1-31
Rapport ved: Astrid J. Nyland/ Anne Skogsfjord	Dato: 12.10.2010
Saksbehandler: Hege Damlien	Prosjektleder: Hege Damlien

SAMMENDRAG

I forbindelse med reguleringsplan for Gamle Drammensvei 320, registrerte Akershus fylkeskommune området i 2006. Det ble funnet bosetningsspor i form av kokegroper og nedgravninger. En kokegrop ble datert til førromersk jernalder.

Kulturhistorisk museum foretok en utgravning i perioden 9.–11.12.2009. Det ble funnet ti strukturer, av disse var to kokegroper, fire nedgravninger, tre kullpletter og en avskrevet struktur. Nedgravningene kunne ikke funksjonsbestemmes.

To kokegroper og en nedgravning ble datert, alle til førromersk jernalder. Kokegroper på den nærliggende gården Drengsrud er også datert til førromersk jernalder. Løsfunn vitner om aktivitet i området fra yngre steinalder/eldre bronsealder av. Dateringene av kokegropaktiviteten har gitt oss ny og viktig informasjon om bosetning og aktiviteter i denne delen av Asker i forhistorisk tid.

INNHOOLD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSRØM	2
3. FORMIDLING	2
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER.....	2
5. UTGRAVNINGEN	4
5.1 Problemstillinger – prioriteringer	4
5.2 Utgravningsmetode.....	4
5.3 Utgravningens forløp.....	5
5.4 Kildekritiske forhold	5
5.5 Utgravningen.....	6
5.5.1 Funnmateriale	6
5.5.2 Strukturer	6
5.5.3 Naturvitenskapelige prøver og analyser	14
5.5.4 Datering	14
5.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.....	14
6. KONKLUSJON.....	15
7. LITTERATUR	15
8. VEDLEGG	16
8.1. Strukturliste	16
8.2. Funn og prøver	17
8.3. Tegninger	18
8.4. Fotoliste	18
8.5. Analyser.....	19

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

AANERUD VESTRE, GNR.8/BNR.48, ASKER KOMMUNE, AKERSHUS FYLKE

ASTRID JOHANNE NYLAND

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I august 2006 registrerte Akershus fylkeskommune fire kokegroper og en udefinert nedgravning (bosetningsspor id 99981) på gården Ånerud¹ vestre, bruksnavn Heimstad (Eriksen 2006).

Funnene ble gjort under sjakting i dyrka mark. Planområdet er regulert i forbindelse med utbygging av frittliggende boliger, sikring av større skoleområde som buffer mot øvrig bebyggelse, samt støyskjerming mot motorvei. Tiltakshaver er Neskollen eiendom AS. Kommuneplanen ble vedtatt i 2007. Reguleringsplanen ble godkjent av Riksantikvaren, 10. november 2009, med vilkår om en arkeologisk undersøkelse av de registrerte kulturminnene.

2. DELTAGERE, TIDSRUM

Kulturhistorisk museum foretok en utgravning i perioden 9.–11.12.2009. Feltleder var Astrid J. Nyland og feltassistent Jone Røst Kile. Gravemaskinfører var Tore Dalby ved Jamne Entreprenør AS. Lars Thorgersen var foretok innmålingene av strukturene. Saksbehandler og prosjektleder var Hege Damlien.

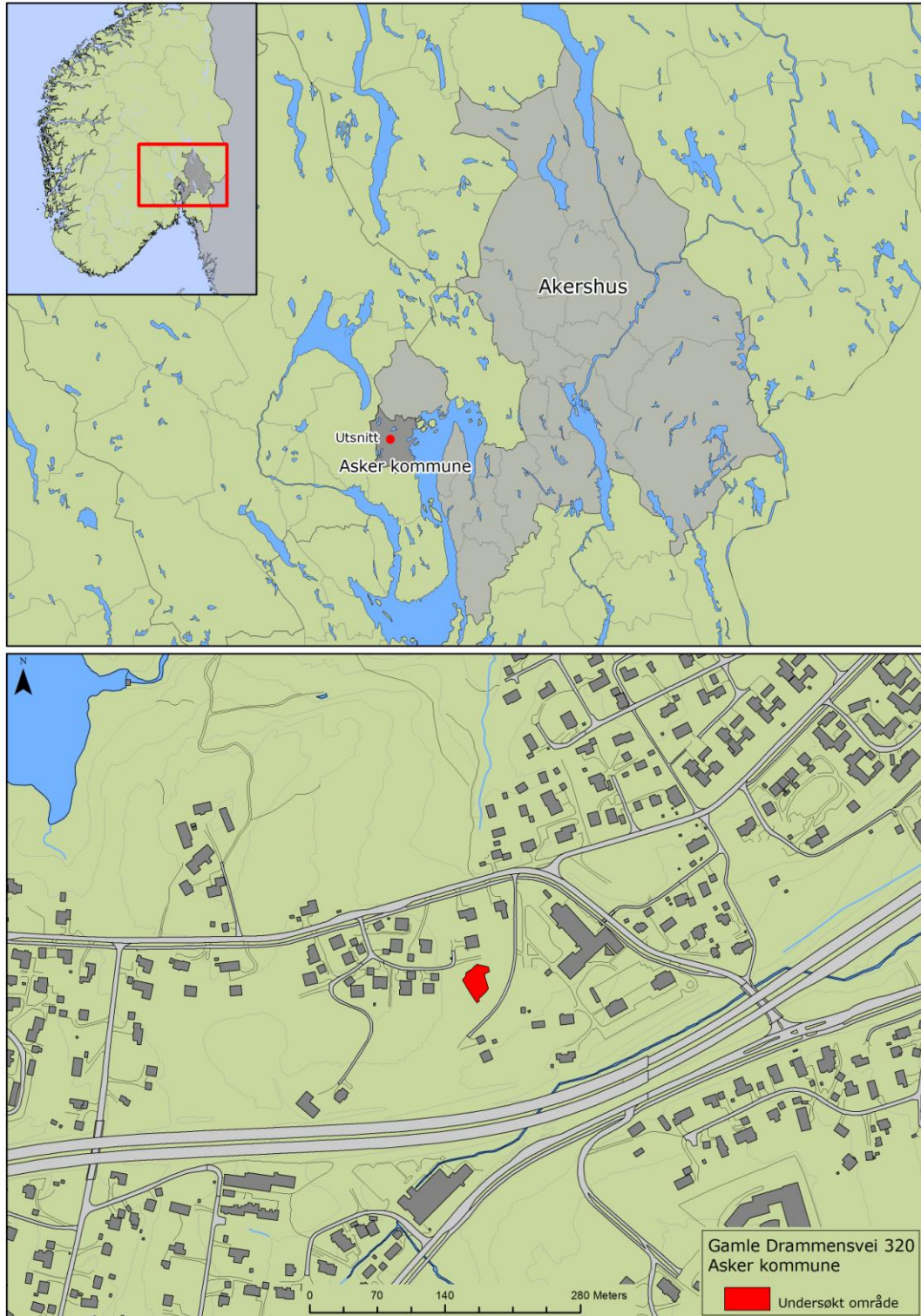
3. FORMIDLING

I Budstikka, Askers lokalavis, 15.12.2009, sto det et oppslag om utgravningen (se vedlegg). Det kom ellers få på besøk på feltet, men nabo og arkeolog Steinar Kristensen med sønn var innom.

4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

På Ånerud vestre, gnr.8, er det tidligere funnet en 12,8 cm lang skafthullsøks (C14071), beskrevet som lik Rygh (1885) figur no. 32, men ”afsmalnende mod banen og afrundet der sleben av stein”. Denne typen økser dateres til yngre steinalder/eldre bronsealder. Funnsted på gården er imidlertid ukjent.

¹ En kan også finne gårdsnavnet stavet ”Aanerud”, ”Aannerud” og Ånnerud. Gården vil videre i rapporten omtales som Ånerud.

Figur 1: Oversiktskart (Grafikk: L.Thorgersen)

På nabogården (Brensrud, gnr. 9) er det registrert en rundrøys (id 29365) på en ”bergrabbe” bygd av noe bruddstein og ”rundkamp”. I tillegg er det gjort funn av slipt flintøks og meisel, slipt bergartsøks, ”spydspiss” av flint (C17028, C12691, C12692, C12811). C17940, en skafthullsøks av samme type som på Ånerud, ble funnet på Drengsrud, (gnr.7). I 2002 ble et lite kokegropfelt

undersøkt på Drengsrudsjordet, et stykke sørøst for lokaliteten (C56473-75, Fjærestad og Kisuule 2002, Ryste 2002).

Lokaliteten ligger nord for dagens E18, omtrent midt mellom E18 og Gamle Drammensvei (F208) (figur 1). Gamle Drammensvei går der over til å bli Ånerudveien. Det undersøkte området ligger rett vest for en privat vei som går fra Ånerudveien, ned mot eiendom nr. 320. Drengsrud skole ligger øst for undersøkelsesområdet. Inntil lokaliteten i nord ender østlig del av Brendsvollveien. I området nord og nordvest for gårdene Ånerud og Brendrud er det tre vann: Hogstadvannet, Brendrudvannet og Finsrudvannet.

Planområdet avgrenses av villabebyggelse i nord, skogholt i øst og vest, og av støymur til E18 i sør. Området som ble undersøkt lå per undersøkelsesdato på en gresseng, som tidligere har vært dyrket/ brukt som beite. Flaten ligger ca. 175 moh. Den heller svakt mot nord, undergrunnen var sandholdig og noen bergrabber ble synlig i sørlig del av det åpnete feltet. Den registrerte lokaliteten ble definert som et bosetningsområde (id 99981) og besto av fem strukturer: fire kokegropene og en nedgravning. Én av kokegropene ble datert til førromersk jernalder, tre av strukturene lå innenfor undersøkelsesområdet, mens én kokegrop rett øst for den daterte, ble ikke gravd.

5. UTGRAVNINGEN

5.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

På den nærliggende gården Drengsrud ble undersøkt kokegropene datert til førromersk jernalder (Ryste 2002), det er derfor interessant å få avklart om kokegropene registrert på Ånerud er fra samme periode. Kokegropaktivitet kan være et gjennomgående trekk for bruken av området (Damlien 2009). En av kokegropene påvist under registrering, ble datert nettopp til denne perioden (Eriksen 2006). En avdekkning av et større område, kan gi svar på om de øvrige strukturene også er fra eldre jernalder, om kokegropene kan knyttes til gårdsbebyggelse, gravfelt eller annen aktivitet, og hva den udefinerbare strukturen kan være?

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Ca. 650 m² ble avtorvet med hjelp av gravemaskin. 10 strukturer ble markert. Disse ble rensert frem, dokumentert ved foto, tegnet i plan (målestokk 1:10) og snittet. Profilet i seks av strukturene ble tegnet og fotografert, de andre ble avskrevet etter undersøkelse. Det ble tatt ut kullprøver fra profil der det var mulig. Alle markerte strukturer ble målt inn. De navn som fylkeskommunens arkeologer ga strukturene ble beholdt (F3, F4 og F5). De nye strukturene ble fortløpende nummerert, S1-7.

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Utgravningen ble foretatt i midten av desember. Samme uken hadde det falt ca. 10 cm snø i Asker kommune, så gravemaskinfører måtte starte med å måke vekk snøen for å ha bedre kontroll under avdekking (figur 2).

Jamne Entreprenør AS som jobbet for tiltakshaver, hadde dekket til med halm på marken rundt de kjente kulturminnene. Dette ble også fjernet før avtorvingen tok til. Avtorvingen ble foretatt første utgravningsdag. Dag to og tre ble brukt til å dokumentere strukturer, samt prøveuttak.

Undergrunn

Avtorvingen startet i sørøstlig del av lokaliteten. Matjordslaget var mellom 20-30 cm dypt. I sørøst lå jordmassene tynt over svaberg. Noe stein var ryddet inntil det ene lave svaberget. Steinene kan ha tilkommet i forbindelse med anlegging av den private veien ned til huset på Gamle Drammensvei 320.

Undergrunnen var ellers så og si steinfri, én jordfast stein lå i nordøst. I sør besto undergrunnen av gulbrun/rødbrun sand og noe grus. Sanden ble mer siltholdig jo lengre nordover vi avdekket. I nord var fargen blitt grå og massene også mer leirblandet. Gravemaskinen grov dreneringsgrøfter i den nordligste delen av lokaliteten som viste leire relativt grunt over den siltblandete sanden.

Figur 2: Avtorving med gravemaskin. Jone Røst Kile ved krafssa, bildet tatt mot nord (cf34214_02). (Foto: AJN).

5.4 KILDEKRITISKE FORHOLD

Mørketid og dreneringsgrøfter

Grunnet årstidens korte dager måtte fotografering eller annen dokumentasjon av strukturene foregå mellom ca. 9.30 og 15.00 på dagen. Det var i tillegg lavt skydekke og duskregn to av dagene, noe som bidro til dårlige lysforhold (figur

3). Mørket gjorde at avskrivning av enkelte av strukturene skjedde først under snitting siste dag, da nok lys fra skyfri himmel gjorde flere fargenyanser synlige. Det var plussgrader, så frost var ikke et problem, det ble derimot svært vått.

Figur 3: Avtorvet flate, bilde tatt mot nord (Cf34214_03). (Foto: AJN).

To moderne, samt to trolig eldre dreneringsgrøfter, ble avdekket. I nord forstyrret to steinsatte dreneringsgrøfter to strukturer. Grøftene gikk gjennom den nordligste strukturens nordre og vestre side. De fungerte fremdeles godt, så strukturen og også større delere av den avtorvete flaten ble raskt oversvømt av vann. Gravemaskin måtte derfor tilkalles for å grave noen dype dreneringsgroper i nordlig og lavestliggende del av flaten. En annen struktur rett sør for S7, S3, ble også berørt av dreneringsgrøften, men i mindre grad, kun i ytre nordvestligste kant.

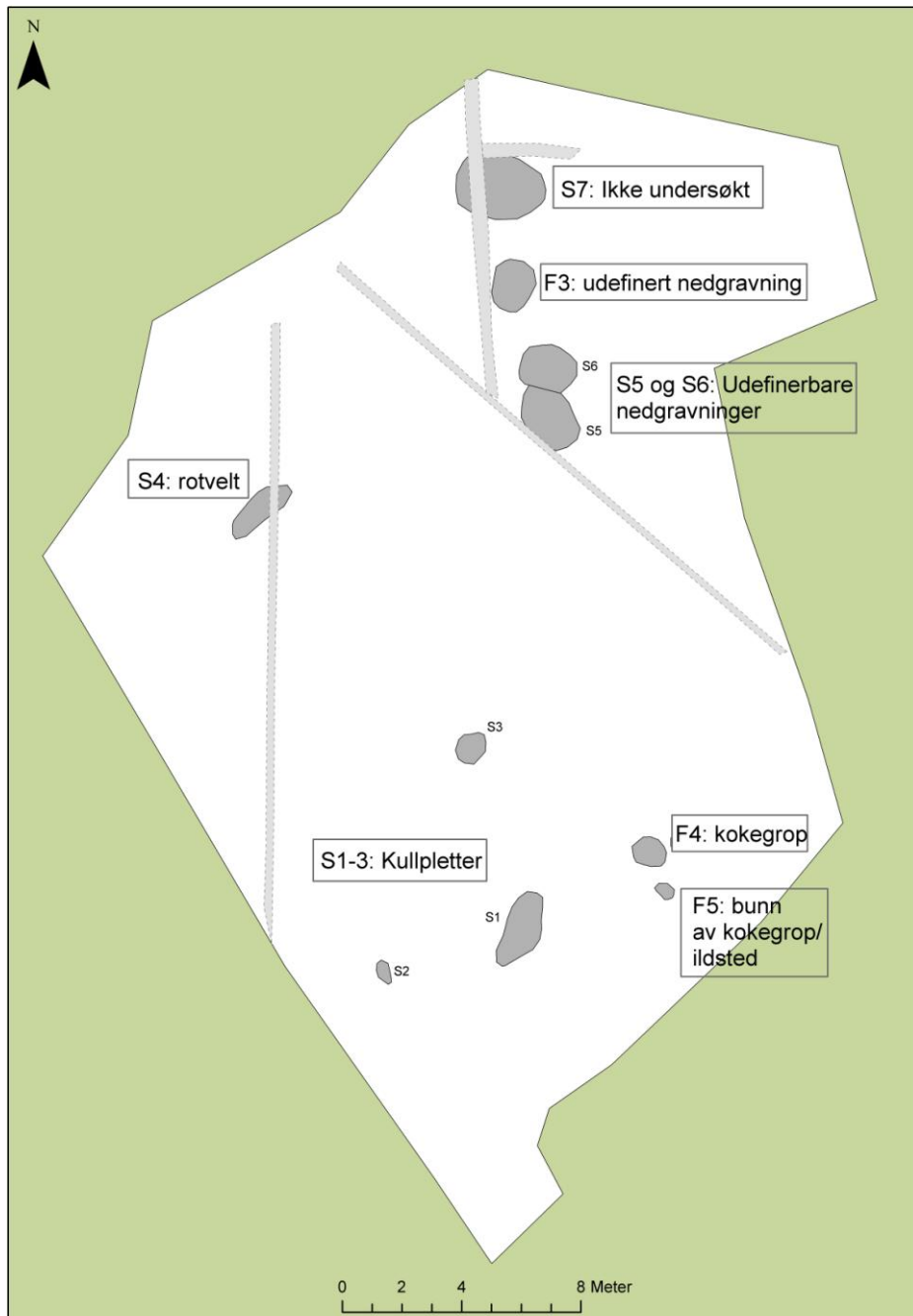
5.5 UTGRAVNINGEN

5.5.1 FUNNMATERIALE

Det ble ikke gjort noen gjenstandsfunn under undersøkelsen. 5 kullprøver er katalogisert under C57485. Fire av disse er vedartsbestemte og tre er daterte.

5.5.2 STRUKTURER

Etter avtorvning var det markert 10 strukturer (figur 4). S4, i nordvestre del av lokaliteten, ble avskrevet som rotvelt. S2 og S3, i sørvestre del av den åpne flaten, var undefinerbare kullpletter blandet med uomdannet humus. Disse kan kanskje settes i forbindelse med en avsviing av området, men ble ikke dokumentert videre.

Figur 4: Oversikt over den avtorvete flaten og markerte strukturer. (Innmåling og grafikk: Lars Thorgersen).

Kokegroper

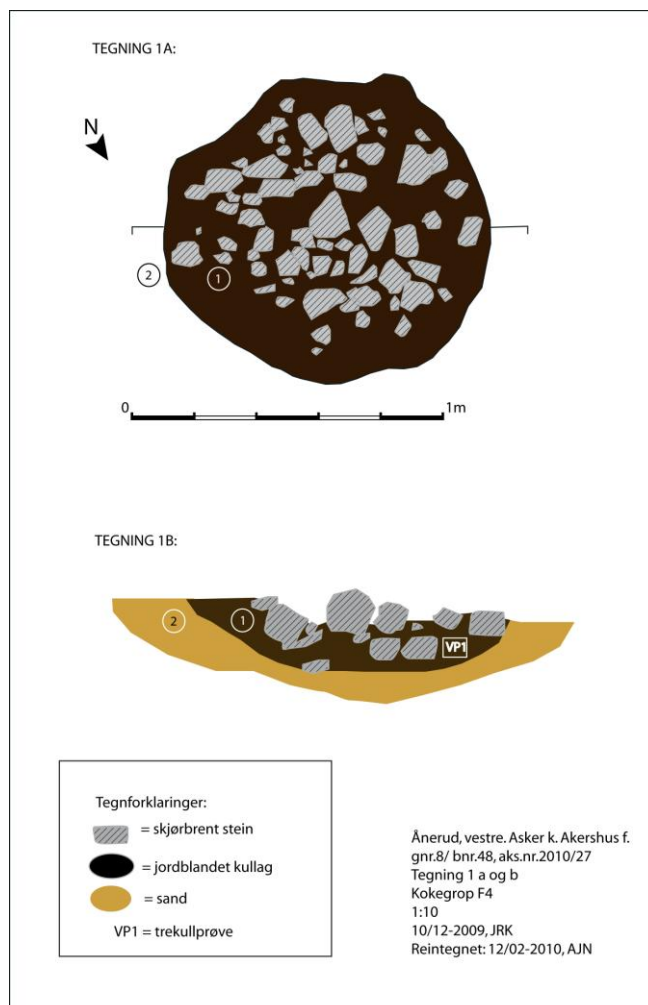
F4 – kokegrop

F4 var den best bevarte strukturen på lokaliteten (figur 5, 6a og b). Den lå i sørøstlig del av lokalitetsflaten, og ca. 0,5 m nord for F5. Kokegropen var sirkulær, 0,97 m x 1,04 m i utbredelse og 0,21 m dyp. Profilet viste at gropen hadde buete sider og buet bunn (figur 6). Halve gropen ble gravd og det ble målt 22 l skjørbrønt stein. En trekullprøve (VP 1) ble tatt ut fra en markant kullinse som lå i og rundt de skjørbrønte steinene. Under snitting ble det også observert en del trekull som ikke var totalt forkullet. De skjørbrønte steinene lå konsentrert

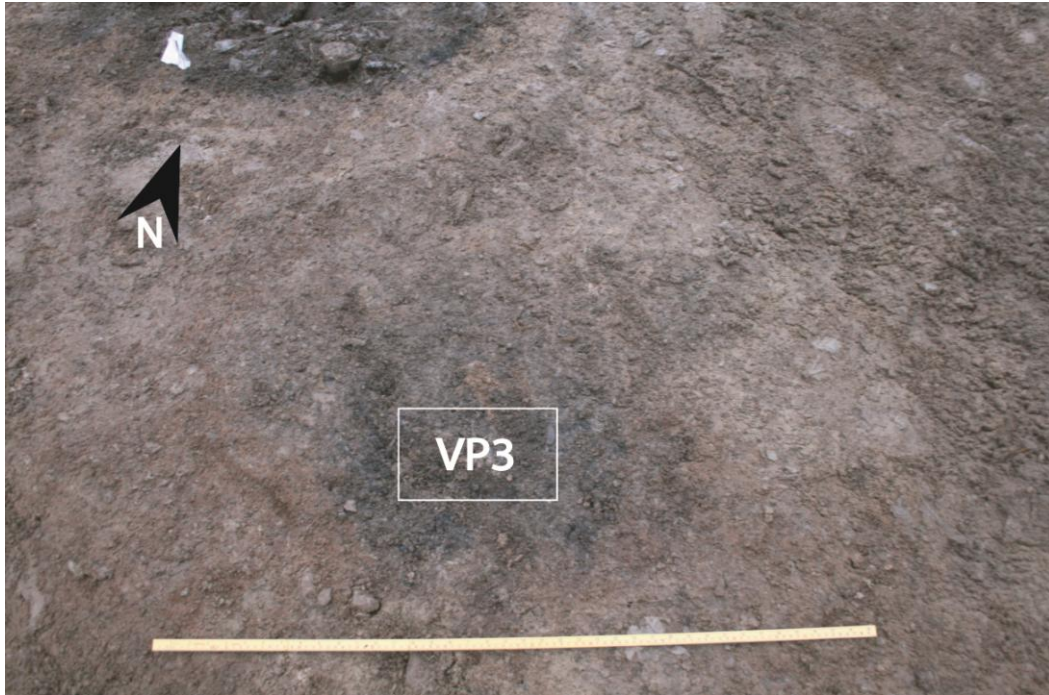
imot midten av gropa, mens kullranden som kledte sidene av gropa var nærmest fri for stein. Sanden rundt var til dels rødbrunt. Kullprøven ble tatt ut fra profilet, ca. 8-18 cm ned fra toppen (figur 6). Trekullet viste seg å være i hovedsak ask, et større innslag av bjørk og noe selje/vier og osp. Bjørkekullet ble datert til 330-160 f.Kr.

Figur 5: S4: Kokegrop i plan, bildet er tatt mot VNV (cf34214_09). (Foto: JRK)

Figur 6: Kokegrop(F4) i plan og profil. Markert prøveuttak. (Originaltegning: JRK, grafikk: AJN).

Figur 7: Bunn av kokegrop/ ildsted. VP3, trekullprøve ble tatt ut i plan.

F5 – bunn av kokegrop/ ildsted

F5 ble registrert som en kokegrop av fylkeskommunen. Strukturen lå ca. 0,5 m sør for kokegropen F4. Under andre gangs avdekking var det ikke mulig å finne igjen skjørbrente steiner, kun noe grus. Strukturene hadde ble ikke tildekket etter igjenfylling av registreringssjaktene, så noe stein kan ha blitt fjernet ved undersøkelsens avtorving. Etter fremrensing fremsto F5 som uregelmessig rund kullplett, sentralt i et parti med rødbrunt sand (figur 7). Strukturen var 0,7 m x 0,55 m i utbredelse og 0,05 cm dyb. Profilet var kun 0,05 m dypt, så trekullprøven (VP3) ble tatt ut i plan etter grundig fremrensing. Trekullet var av hegg/rogn, og ble datert til 365-195 f.Kr.

Udefinerbare nedgravninger

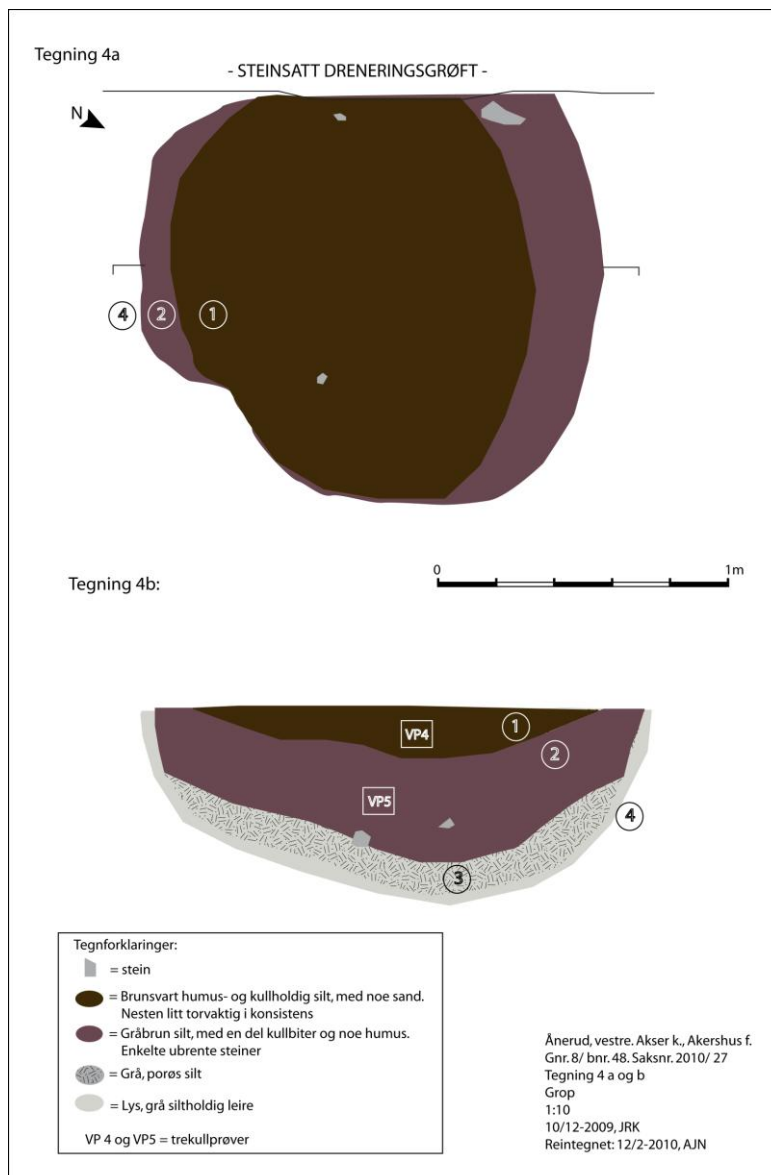
F3 –grop med ukjent funksjon

F3 lå i nordøstlig del av den åpne flaten, mellom S7 i nord og S5 og 6 i sør (figur 4). Strukturen fremsto som et sirkulært område med gråsvarte kullbiter, kullstøv- og sandholdig silt (figur 8 og 9).

Fyllet er beskrevet som nesten torvaktig i konsistens. Dette lå i senter av grå siltholdig sand som inneholdt noe humus, enkelte ubrente steiner og noen trekullbiter. Strukturen var 1,39 x 1,51 m i utbredelse, og viste seg å være 0,63 m dyp etter undersøkelse. Profilet (figur 9 og 10) viste at det var en nedskjæring med buete sider og buet bunn. Den gråsvarte kullblandete massen var kun ca. 20 cm dyp, mens nedgravningen var dominert av den grå siltsanden. I bunnen av strukturen var det et 0,15 m tykt lag med mer porøs, lys grå silt. Den var gravd ned i lys, gulgrå, hard siltig leire.

Figur 8: Grop F3. Steinsatt dreneringsgrøft/veite går langs vestlig del av strukturen. Bildet er sett mot nord.

To trekullprøver ble tatt ut fra profilet. VP 4 ble tatt ut mellom 3-15 cm ned fra toppen i fra den gråsvarte kullholdige massen (lag 1), og VP5 ble tatt ut 17-40 cm ned fra toppen, i den grå silten (lag 2). Det var mest kullbiter i lag 2. Begge prøver ble vedartsbestemt og inneholdt i all hovedsak forkullet eik. Lag 1 inneholdt i tillegg bjørk, mens lag 2 hadde innslag av både bjørk og hegg/rogn. Bjørkekull fra lag 2 (VP5) ble datert til 360-185 f.Kr.

Figur 9: Detaljtegning i plan (A) og profil (B) med markert prøveuttak.
(Originaltegning: JRK, grafikk: AJN)

Figur 10: Foto av profil av grop F3, med ukjent funksjon (cf34214_27) (Foto: AJN).

S5 og S6 –groper med ukjent funksjon

S5 lå rett sør for og inntil S6 (figur 4). Begge lå i den nordøstlige delen av lokaliteten, ca. 2 m sør for F3.

Figur 11: Foto av profil gjennom S5 og S6 (nordligste) (cf34214_31). (Foto: AJN)

S5 var en halvsirkelformet struktur, som i plan var lik S6 og F3. Hele strukturen var ca. 1,7 m x 1,4 m i utbredelse. Et sirkulært senter bestående av gråsvarte kullbiter, kullstøv- og sandholdig silt, ca. 0,6 m x 0,4 m, lå sentralt i et område med gråbrun siltholdig sand. Noe stein lå i toppen av strukturen, innenfor det gråbrune, siltholdige sandlaget.

Profilen ble lagt SV–NØ, gjennom både S5 og S6 (figur 11). Den viser at det gråsvarte laget i S5 er ca. 0,12 m dypt, mens hele strukturens dybde er ca. 0,18 m. En trekullprøve (VP6) ble tatt ut fra det gråsvarte laget i profilet (figur 11). Denne er verken vedartsbestemt eller datert, men katalogisert.

S6 hadde et senter av gråsvarte kullbiter, kullstøv- og sandholdig silt, ca. 0,8 m x 0,6 m, sentralt i et 1,3 m x 1,6 m stort, halvsirkelformet område av gråbrunt siltholdig sand, med noe stein. Det gråsvarte kullholdige laget var i denne strukturen ca. 0,2 m dypt, og strakk seg helt ned til bunnen av strukturen.

S7 – udefinerbar struktur, ikke undersøkt

Dette var den nordligste strukturen på lokaliteten, og lå i det våteste området på lokaliteten (figur 12). Strukturen fremsto i plan lik S5, S6 og F3. Den var halvsirkelformet, men større enn de andre, omtrent 6 m². Det gråsvarte, kullholdige laget lå i toppen av også denne strukturen. Steinsatte dreneringsgrøfter snittet den i nordlig og vestlig del. Strukturen ble ikke undersøkt videre, da dreneringsgrøftene fremdeles var svært velfungerende. En dreneringsgrop ble gravd rett øst for strukturen for å ha mulighet til å undersøke de tre andre strukturene.

Figur 12: Struktur F3 sør for S7, rett etter avtorving. Den steinsatte dreneringsgrøften som går igjennom S7 er godt synlig. Bildet er tatt mot nord (cf34214_07). (Foto:AJN).

*Kullpletter*S1-S3 – kullpletter

S1 fremsto som et uregelmessig avlangt område med kullbitblandete masser, som også inneholdt noe uomdannet torv og gulbrun sand (figur 13). Strukturen var ca. 2,8 m x 1 m i utbredelse og ca 0,3 m på det dypeste. Ved undersøkelse av strukturen viste det seg at de kullholdige massene konsentrerte seg i to ujevne, grunne forsenkninger over fast fjell (figur 13). De inneholdt ikke skjørbrænte stein. Strukturen kan være rester av to utpløyde ildsted, eventuelt være rester fra en avsviing av området.

Figur 13: S1 under snitingt. De kullholdige massene konsentrerte seg til to forsenkninger, disse lå over fast fjell. bildet er tatt mot sørøst (cf34214_17). (Foto.AJN).

S2 og S3 var kun små, uregelmessige pletter med kullblandete masser observert under avtorving (figur 14). S2 ble ikke dokumentert, bortsett foto, mens S3 ble tegnet i plan og snittet. S3 var 0,6 m x 0,8 m i utbredelse, og ca. 0,15 m dyp. Fyllet besto av kullholdig sand. Ingen skjørbrænte steiner. Ingen kullprøve ble tatt vare på. Strukturene S2 og S3 kan tolkes som tilsvarende S1, men det var svært lite igjen av dem (foto i KHMSfotobase: cf34214_11-13, 15-18, 21).

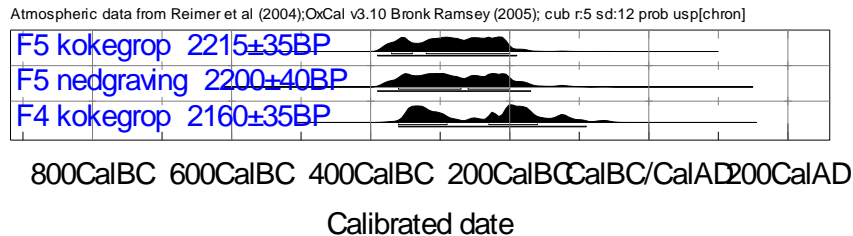
Figur 14: S3, plan, den spittede gråsvarte massen består av uomdannet torv, samt noen kullbiter. Bildet er tatt mot NØ (cf34214_21). (Foto:AJN).

5.5.3 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

Fire trekullprøver ble vedartsbestemt av Helge I. Høeg (se vedlegg).

5.5.4 DATERING

Trekull fra kokegrop F4, bunn av kokegrop F3 og udefinerbar nedgraving F5, ble datert ved NTNU (se vedlegg). Alle ble datert til førromersk jernalder.

Dateringene samsvarer dateringen av kokegrop F1 (fra Fylkeskommunens registreringer i 2006). Denne ble datert til 2220±40 BP, calBC 390–180 (Cal BP 2340-2130) (Beta-222523). Kokegroper fra nabogården Drengsrud er også fra samme periode.

5.6 VURDERING AV UTGRAVINGSRESULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.

En kokegrop er en form for ildsted, og kan defineres som en nedgraving med et kullag dekket av skjorbrent stein. Kokegroper kan finnes som enkeltliggende groper, i mindre samlinger eller i større felt. De kan opptre i ulike kontekster – i tilknytning til gårdsanlegg, nær gravplasser og middelalderkirker, eller i utmark. I hovedsak blir kokegroper datert til eldre jernalder, og da spesielt romertid og folkevandringstid. Men flere er også datert til førromersk jernalder og bronsealder, sjeldnere til steinalder og yngre jernalder (Narmo 1996; Gustafson et. al 2005). Det er dokumentert enkeltliggende kokegroper, små samlinger av kokegroper og store komplekse kokegropfelt med over hundre kokegroper. Et slikt felt er påvist i Vestfold (Bommestad, Larvik k.), hvor det ble dokumentert 485 kokegroper og 64 ildsteder innenfor et område på omtrent 2000 m². Kokegropene på Bommestad ble datert til slutten av førromersk jernalder og romertid, hvor flest ble anlagt tidlig i romertid (Samdal og Bukkemoen 2008). Det er datert kokegroper tilbake til eldre steinalder (Amundsen 2007:19), og de er fremdeles i bruk i ulike kulturer (Heibreen 2005).

Kokegropene på Ånerud er et relativt lite felt, men er del av en utbredt og langvarig tradisjon. Kokegropene på Drengsrud og Ånerud er alle datert til førromersk jernalder.

Funksjonen til strukturene F3 og S5-7 ble ikke klarere etter undersøkelsen. F3 ble datert til 360-185 f.Kr., altså samtidig med kokegropene. S5 og S6 var grunnere enn F3, mens fyllskiftene var ellers like. S7 ble ikke undersøkt da den var for forstyrret av to steinsatte veier, samt ble konstant oversvømt av vann fra de samme veitene. Alle de fire strukturene var anlagt i det som i dag er den våteste delen av området.

6. KONKLUSJON

Kulturhistorisk museum foretok en undersøkelse på Ånerud i desember 2009. Det ble funnet ti strukturer, av disse var to kokegroper, fire nedgravninger, tre kullpletter og en avskrevet struktur. Nedgravningene kunne ikke funksjonsbestemmes.

To kokegroper og en nedgravning ble datert, alle til førromersk jernalder. Kokegroper på den nærliggende gården Drengsrud er også datert til førromersk jernalder. Løsfunn vitner om aktivitet i området fra yngre steinalder/eldre bronsealder av. Dateringene av kokegropaktiviteten har gitt oss ny og viktig informasjon om bosetning og aktiviteter i denne delen av Asker i forhistorisk tid.

7. LITTERATUR

Amundsen, Tina 2007. Lokalteter fra steinbrukende tid – åpne lokaliteter og kokegroper. I T. Amundsen (red.) *Elgfangst og Bosetning i Gråfjellområdet*. Varia 64, bind II. Kulturhistorisk museum, fornminneseksjonen, Oslo, s. 17-56.

Damlien, Hege 2009. *Prosjektplan. Arkeologisk undersøkelse av automatisk fredete kulturminner (bosetningsspor id.99981). Gamle Drammensvei 320. Ånerud vestre, 8/48, Asker kommune, Akershus fylke*. Upublisert.

Eriksen, E. 2006. *Rapport fra registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med reguleringsplan på Gamle Drammensvei Nr. 320 gbnr.8/48, 86 i Asker kommune, Akershus fylke*. V/E.Eriksen. 14.08 – 16.08.06.

Fjærestad, Kristin og Kisuule, Ann Kristin Engh 2002. *Rapport fra kulturminneregistrering i forbindelse med bebyggelsesplan for Borgen/del av Drengsrud/ Haugereiendommen gbnr. 7/1 og 5/2, Asker kommune, Akershus fylke*. Upublisert.

Gustafsen, Lill, Heibreen, Tom og Martens, Jes (red.) 2005. *De gåtefulle kokegropene. Kokegropseminaret 31.november 2001*. Varia 58. Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Oslo.

Heibreen, Tom 2005. Kokegroper og beslektede teknologier – noen etnografiske eksempler. I Gustafsen, Lill, Heibreen, Tom og Martens, Jes (red.) *De gåtefulle kokegropene. Kokegropseminaret 31.november 2001*. Varia 58. Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Oslo. S.9-21.

Narmo, Lars Erik 1996. *Kokekameratene på Leikvin. Kult og kokegroper*. Viking LIXNorsk arkeologisk selskap, Oslo. S.79-101.

Rygh, Olaf 1885. *Norske Oldsager*. Stenalderen. Christiania.

Ryste, Bengta 2002. *Innberetning i top.ark. Grop fra Borgen av Drengsrud (7 /1), Asker K., Akershus*. KHM, Fornminneseksjonen 2002. Upublisert.

Samdal , Magne og Bukkemoen, Grete Bjørkan 2008. Bommestad 2 – kokegropfelt og dyrkningsspor fra jernalder. I L.E.Gjerpe (red.) *Hus, boplass- og dyrkningsspor. E18-prosjektet gjennom Vestfold*. Bind 3. Varia 73. Kulturhistorisk Museum, Fornminneseksjonen, Oslo. S. 247-264.

8. VEDLEGG

8.1. STRUKTURLISTE

Str. nr.	Type	Fyll	Form - plan	Form - profil	Prøver	Komm.
F3	Udefinerbar	Topp: kullholdig leiresilt. Bunn, grå leiresilt. Undergrunn, Lys grå leiresilt.	Sirkulær	Buet	Fra profil: VP4 (lag 1-kullag), VP5 (lag 2)	I vått område. Tydelige fyllskifter
F4	Kokegrop	22 l skjørbrent stein i nordlig halvdel av grop med kullblandete masser . Kullag i bunn.	Sirkulær (0,97 m x 1,04 m)	Buet, 0,21 m.	VP 1 (profil)	Klart avgrenset kullag under lag med skjørbrent stein.
F5	Bunn kokegrop/ ildsted	Kullblandet masser.	Sirkulær/ uregelm.	Uregelm./ Buett	VP3 (plan)	Det var skjørbrent stein igjen da strukturen ble registrert av Akershus f.k. Dette var imidlertid borte da strukturen ble fremrenset igjen.
S1	Udefinerbar, kullplett	Uomdannet torv og kullbiter blandet med brun sand.	Uregelm./ rund/ dobbel	Uregelm.	VP2 (profil)	Uregelmessig nedgravning, konsentrert i to groper. Prøve tatt fra den østligste.
S2	Kullplett	Kullblandet sand.	Uregelm.	Ingen	-	Rest av avsviingsfase?
S3	Kullplett, bunn kokegrop?	Kullblandet grålig leire- og siltholdig sand.	Uregelmessig/ rund	Ingen		Bunn ildsted?
S4	Udefinerbar	Uomdannet torv, noen kullbiter, gulbrun-spettet sand.	Oval/ rektangulær	Uregelm.		Avskrevet. Rotvelt? Snittet av dreneringsgrøft.
S5	Udefinerbar	Topp: kullholdig leiresilt. Bunn, grå leiresilt. Undergrunn, Lys grå leiresilt.	Sirkulær/ uregelm. 1,6 m x 1,4 m	Buet (grunn), 0,2 m	VP6 (kullag)(profil)	Steinsatt dreneringsgrøft forstyrrer strukturen i vest. Kullkonsentrasjon i midten.
S6	Udefinerbar	Topp: kullholdig leiresilt. Bunn, grå leiresilt. Undergrunn, Lys grå leiresilt.	Sirkulær/ uregelm. 1,4 x 1,6 m	Buet (grunn), 0,28 m		Kullkonsentrasjon i midten.
S7	Udefinerbar	Ikke undersøkt, men var i plan lik F3, S5 og S6.	Rektangulær/ uregelm., ca. 2x3 m. Utflytende.	Ikke snittet	-	Strukturen var synlig rett etter avtorving, men ble raskt oversvømt av vann. Den var gjennomgravd i vest og i nord av steinsatte dreneringsgrøfter.

8.2. FUNN OG PRØVER

Liste over kullprøver

Prøve nr.	Kontekst	Vedart (datert type uthevet)	Lag	Vekt	Datering	Dato/ sign
1	F4, kokegrop	Fraxinus (ask), betula (Bjørk) , salix/ populus (selje, vier/osp)	Kullag i bunn av kokegrop	15,4 g	BC 330-160	10.12.2009/ JRK
2	S1, udef. kullkonsentrasjon	-	Kullholdig, uomdannet torv.	0,1 g	Prøve kastet	10.12.2009/ AJN
3	F5, bunn kokegrop/ ildsted	Prunus/ sorbus (hegg/rogn)	Kullag, konsentrasjon midt i struktur.	6,9 g	BC 365-195	11.12.2009/ AJN
4	F3, udef. nedgravning	Quercus (eik), betula (bjørk)	Lag 1: Kullholdig, leiresilt (konsentrasjon)	1,2 g		11.12.2009/ JRK
5	F3, udef. nedgravning	Quercus (eik), betula (bjørk) , prunus/ sorbus (hegg/ rogn)	Lag 2: Kullbiter i grå leiresilt	3,4 g	BC 360-185	11.12.2009/ JRK
6	S5, udef. nedgravning	Fraxinus (ask), betula (Bjørk), salix/ populus (selje, vier/osp)	Kullholdig, leiresilt (konsentrasjon)	0,5 g	-	11.12.2009/ JRK

C57485/1-4

Boplassfunn fra førromersk jernalder fra GAMLE DRAMMENSVEI 320 av AANERUD VESTRE (8/48), ASKER K., AKERSHUS.

Bosetningssporene ble funnet ved sjakting i dyrka mark av Akershus fylkeskommune (Eriksen 2006). Den registrerte lokaliteten ble definert som et bosetningsområde og besto av fem strukturer: fire kokegroper og en nedgravning. Én av kokegroperne ble datert til førromersk jernalder. KHM foretok en utgravning i perioden 9 -11.12.2009 (Nyland 2010). Det ble funnet ti strukturer, av disse var tre kokegroper og resten undefinerbare nedgravninger. Kullprøver ble vedartsbestemt av Helge I. Høeg og datert ved NTNU (i Nyland 2010). To kokegroper og en nedgravning ble datert, alle til førromersk jernalder.

Kullprøver

- 1) Fra kokegrop F4. *Vekt:* 15,4 g. Vedartsbestemt til ask, bjørk, selje, vier/rogn. Prøven er radiologisk datert på bjørk til 2160±35 BP, calBC330-160 (TRa-930).
- 2) Fra kokegrop F5. *Vekt:* 6,9 g. Vedartsbestemt til hegg/rogn. Prøven er radiologisk datert på hegg/rogn til 2215±35 BP, calBC365-195 (TRa-931).
- 3) Fra nedgravning F3. *Vekt:* 1,2 g. Vedartsbestemt til eik, bjørk og hegg/rogn.
- 3) Fra nedgravning F3. *Vekt:* 3,4 g. Vedartsbestemt til bjørk, hegg/rogn og eik. Prøven er radiologisk datert på bjørk, hegg/rogn til 2200±40 BP, calBC360-185 (TRa-932).
- 4) Fra nedgravning S5. *Vekt:* 0,5 g.

Orienteringsoppgave: Lokaliteten ligger nord for dagens E18, omtrent midt mellom E18 og Gamle Drammensvei (F208). Gamle Drammensvei går der over til å bli Ånerudveien. Det undersøkte området ligger rett vest for en privat vei som går fra Ånerudveien, ned mot eiendom nr. 320. Drengsrud skole ligger øst for undersøkelsesområdet. Inntil lokaliteten i nord ender østlig del av Brendsvollveien. I området nord og nordvest for gårdene Ånerud og Brendsrud er det tre vann: Hogstadvannet, Brendsrudvannet og Finsrudvannet. Planområdet avgrenses av villabebyggelse i nord, skogholt i øst og vest, og av støy mur til E18 i sør. Området som ble undersøkt lå per undersøkelsesdato på en gresseng, som tidligere har vært

dyrket/ brukt som beite. Flaten ligger ca. 175 moh. Den heller svakt mot nord, undergrunnen var sandholdig og noen bergrabber ble synlig i sørlig del av det åpnete feltet.

Kartreferanse: ØK, CL 053-5-1. *Projeksjon:* EU89-UTM; Sone 32, N: 6633186, Ø: 578550.

LokalitetsID: 99981

Litteratur:

Eriksen, Elisabeth, 2006, *Rapport fra registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med reguleringsplan på Gamle Drammensvei Nr. 320 gbnr.8/48, 86 i Asker kommune, Akershus fylke.*

Nyland, Astrid Johanne, 2010, *Rapport fra arkeologisk utgravning av bosetningsspor. Aanerud vestre, gnr.8/bnr.48, Asker kommune, Akershus fylke.* KHM's arkiv.

8.3. TEGNINGER

Tegning nr.	Motiv	Plan/ profil	Målestokk	Dato/sign.
1 a og b	Kokegrop (F4)	A: Plan B: profil	1:10	10.12.2009/ JRK
2 a og b	S1, udefinerbar nedgravning	A: Plan B: profil	1:20	10.12.2009/ AJN
3	Bunn kokegrop/ ildsted (F5)	Plan	1:10	10.12.2009/ JRK
4 a og b	Udefinerbar nedgravning	A: Plan B: profil	1:10	10.12.2009/ JRK
5 a og b	S3, bunn ildsted	A: Plan B: profil	1:20	10.12.2009/ AJN
6 a og b	S4, udef. struktur.	A: Plan B: profil	1:20	11.12.2009/ AJN
7 a og b	S 5 og S6, udefinerbare nedgravninger	A: Plan B: profil	1:20	11.12.2009/ AJN

8.4. FOTOLISTE

Cf34214	Motiv	Retning	Dato	Sign.
_01	Lokalitet i snø, ca. 9.30, oppstartsdag	N	09.12.2009	AJN
_02	Avtorving med gravemsakin. Jone Røst Kile ved krafsa.	NØ	09.12.2009	AJN
_03	Avtorvet flate	N	09.12.2009	AJN
_04	Kokegrop, F4, etter avtorving	N	09.12.2009	AJN
_05	Bunn av kokegrop/ ildsted, F5	N	09.12.2009	AJN
_06	Udefinerbar nedgravning med kull, F3	N	09.12.2009	AJN
_07	Udefinerbar nedgravning med kull, (F3), S7 i bakgrunnen, tilsvarende, men delvis forstyrret struktur.	N	09.12.2009	AJN
_08	Udefinerbare strukturer med kull, S6 og S5, lik F3.	S	09.12.2009	AJN
_09	Kokegrop, plan, F4, etter rensing	VNV	10.12.2009	JRK
_10	F4 (kokegrop) og F5 (bunn av kokegrop/ildsted), plan.	VSV	10.12.2009	JRK
_11	S1, udefinerbar struktur, kullholdig masse.	SØ	10.12.2009	AJN
_12	I undergrunnen kunne enkelte kullpletter sees, ingen nedgravning. Avsviingsfase?	NV	10.12.2009	AJN
_13	S2, kullplett, ingen nedgravning. Fra avsviingsfase?	V	10.12.2009	AJN
_14	F4 (kokegrop) , profil.	SV	10.12.2009	JRK
_15	S1, udefinerbar struktur, kullholdig masse, profil: østlig kullansamling/nedgravning.	SØ	10.12.2009	AJN
_16	S1, udefinerbar struktur, kullholdig masse, profil: vestlig kullansamling/nedgravning.	SØ	10.12.2009	AJN

_17	S1, profil, to kullansamlinger over fast fjell. Fra avsviingsfase?	SØ	10.12.2009	AJN
_18	S1, udefinerbar struktur, kullholdig masse, profil: østlig kullansamling/nedgravning. Kullprøve fra profil.	SØ	10.12.2009	AJN
_19	F5, profil bunn kokegrop/ ildsted.	S	10.12.2009	JRK
_20	Udefinerbar nedgravning med kull, F3. Fremrenset, men delvis oversvømt av vann fra dreneringsgrøft som kutter strukturen i vest.	N	10.12.2009	JRK
_21	S3, kull/torv?holdig masse, udefinerbar struktur.	NØ	11.12.2009	AJN
_22	F3, profil under graving.	V	11.12.2009	JRK
_23	S5 og S6, udefinerbar nedgravning med kull, plan. Lik F3 i plan.	V	11.12.2009	AJN
_24	S5, udefinerbar nedgravning med kull, plan. Lik F3 i plan. Rett S for S6.	V	11.12.2009	AJN
_25	S6, udefinerbar nedgravning med kull, plan. Lik F3 i plan. Rett N for S5.	V	11.12.2009	AJN
_26	S4, plan. Kullholdige masser, gjennomskjært av dreneringsgrøft.	SØ	11.12.2009	AJN
_27	F3, profil, ser fyllskifter. Udefinerbar nedgravning.	VSV	11.12.2009	JRK
_28	S4, profil. Kull/torvholdige masser. Udefinerbar.	N	11.12.2009	AJN
_29	S5, profil, kullholdige masser i nedgravning. Grunnere enn F3. Lik S6	V	11.12.2009	AJN
_30	S6, profil, kullholdige masser i nedgravning. Grunnere enn F3, lik S5.	V	11.12.2009	AJN
_31	S5 og S6, udefinerbare nedgravninger med kull, profil.	V	11.12.2009	AJN

8.5. ANALYSER

Høeg – Pollen 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 15/2-10.

Til Hege Damlien, KHM, Boks 6762 St. Olavs plass, 0130 OSLO.

Analyse av 4 kullprøver fra Gamle Drammensvei 320, Ånerud, 8/48, Asker kommune, Akershus, Tiltakskode 756133.

VP 1, F 4.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 12 *Betula* (bjerk), 4 *Salix/Populus* (selje, vier/osp) og 24 *Fraxinus* (ask). Godt daterbart materiale 1,2 + 0,4 + 3,7 g.

VP 3, F 5.

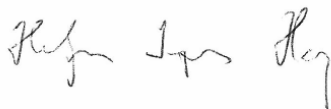
Det ble bestemt 40 biter. Alle var *Prunus/Sorbus* (hegg/rogn). Godt daterbart materiale 4,3 g.

VP 4, F 3.

Det ble bestemt 32 biter. Av disse var 2 *Betula* (bjerk) og 30 *Quercus* (eik). Godt daterbart materiale 0,0 g.

VP 5, F 3.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 3 *Betula* (bjerk), 1 *Prunus/Sorbus* (hegg/rogn) og 36 *Quercus* (eik). Godt daterbart materiale 0,2 g.

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Damlien, Hege
KHM/Fornminneseksjonen/UiO
Postboks 6762, St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-4308

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder for nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
TRa-930	C57485, 1, VP1, F4 kokegrop, Gamle Drammensvei 320, Ånerud Asker, Akershus	Trekull Bjørk		2160 ± 35	BC330-160	-26.8
TRa-931	C57485, 2, VP3, F5 kokegrop/ildsted, Gamle Drammensvei 320, Ånerud Asker, Akershus	Trekull Hegg/rogn		2215 ± 35	BC365-195	-24.7
TRa-932	C57485, 3, VP5, F3, grop Gamle Drammensvei 320 Ånerud, Asker, Akershus	Trekull Bjørk hegg/rogn		2200 ± 40	BC360-185	-26.1*

Dato: 18 MAY 2010

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Sølvi Stene
Sølvi Stene

Steinar Gulliksen
Steinar Gulliksen

Gamle funn

Torgeir Strandhagen

Drengsrud. Kokegroper fra jernalderen avdekkes innerst i Brendsvollengene, tett inntil Drengsrud skole. Arkeologer fra Kulturhistorisk museum registrerer funnene.

– Det er funnet en kokegrop tidfestet fra førromersk jernalder, ca. 200 år før Kristus, forteller arkeolog og feltleder Astrid Nyland.

Hun har med seg kollega Jone Røstkilde. Begge er fra Kulturhistorisk museum og undersøker området etter at gravemaskinen har foretatt «flateavdekning» på området ved Drengsrud – som skal bygges.

Det øverste laget er påvirket av ploying og annen aktivitet – og lite interessant for arkeologene. Men lenger ned finnes kokegroper, ildsteder man ser i form av kullplet-

ter, stolpehull og kanskje andre godbiter.

Funnet ved utbygging

Nyland antyder at kokegropene hun nå har registrert kan ha tilknytning til en gård i området, Annerud kanskje. Eller de kan ha hatt en rituell rolle.

– Kokegropene er ofte godt bevart, siden dette er gravde hull, fylt med stein, forteller Nyland.

– Teknikken var at f.eks. kjøtt ble pakket inn, steiner og torv lagt oppå, slik at maten kokte, forteller hun.

Kokegropene på Drengsrud skal sjekkes nøyer. Kanskje er det beinrester der? Eller metall? I forbindelse med utbyggingen gjorde fylkeskommunen registreringer for et års tid siden. Siden de gjorde interessante funn, ble Kulturhistorisk museum informert. Nyland poengterer at det er snakk om et ganske lite område de har undersøkt. De to feltarbeiderne var i aksjon i tre dager.

66 77 00 00

torgeir.strandhagen@budstikka.no

KULL OG STEIN: Arkeolog og feltleder Astrid Nyland viser en kokegrop som er avdekket og som skal undersøkes nøyer.